

เปรียบเทียบเจตคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง : กรณีศึกษาประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
A Comparison of Societies' Attitudes towards Remarried Women and Men:
A Case Study of North-Eastern Region

ปณร ธรรมสัต์¹ ศรัณยู คำสามารถ¹ คชาวุฒิ จันทร์สมุทร¹ ชยมน บุญลักษณ์²

¹สำนักวิจัยและงานสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยราชธานี

²คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

261 ถนนเลี้ยวเมือง อ.เมือง จ. อุบลราชธานี 34000 โทรศัพท์ 081-579-4090 E-mail: damking@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องเปรียบเทียบเจตคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง:กรณีศึกษาประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและการยอมรับของสังคมไทยต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการแต่งงานหลายครั้ง กำหนดรูปแบบการวิจัยในแบบผสม ทำการศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยการเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิจำนวน 400 คนด้วยแบบสอบถาม โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย และ แบบโควตา และการศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบด้วยค่าที และ การวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15-29 ปี สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาระดับ ปวช./ปวส. และมีอาชีพรับจ้าง กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติในการยอมรับ และการไม่ยอมรับผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้งในระดับปานกลาง เจตคติโดยรวมจำแนกตามเพศ อายุ สถานสมรส ศาสนา และ อาชีพ ยกเว้นการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติยอมรับการแต่งงานหลายครั้งของผู้หญิงและผู้ชายโดยให้ความสำคัญในเรื่องความเสมอภาคมากขึ้นแต่ยังไม่ทั้งหมด

คำสำคัญ: การแต่งงาน เจตคติ เพศทางสังคม

Abstract

The objectives of the research were to study concepts of social acceptance and factors influenced attitudes towards remarried people. A mixed research methodology was utilized. For a quantitative approach, 400 samples were selected using the simple and quota random sampling methods while a set of questionnaires was used as a research instrument. For a qualitative approach, four samples were selected using the purposive random sampling. Both descriptive statistics, i.e., percentage, mean, and standard deviation and inference statistics, i.e., the t test and ANOVA were used. The quantitative approach

results found that most of the samples were female, age between 15-29 years old, single, Buddhists, vocational diplomas, and working in the private sector. The attitudes towards acceptance and non- acceptance of remarriage were moderate. In general, they were .05 statistically significant according to gender, age, marital status, religious, and occupation except education. The qualitative approach revealed that they had positive attitudes towards remarriage of women and men. They valued equality of women and men but not all.

Keywords: Attitude, Gender, Marriage

1. บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกและเล็กที่สุดในสังคมมนุษย์ โดยมีหน้าที่ในการปลูกฝังค่านิยม ความคิด เจตคติ ประเพณี และวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกในครอบครัว การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวเริ่มจากการแต่งงานหรือการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ทั้งนี้ การแต่งงานต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ มากมายซึ่งล้วนแต่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ในแต่ละสังคมมีความเชื่อและแนวคิดในการสร้างสถาบันครอบครัวที่แตกต่างกันออกไป เช่น ศาสนาคริสต์มองว่าสถาบันครอบครัวต้องเป็นระบบผัวเดียวเมียเดียว ในขณะที่ศาสนาอิสลามนั้น สามารถมีภรรยาได้ 4 คน

สถาบันครอบครัวของสังคมไทยอดีตเป็นระบบผัวเดียวหลายเมีย และเมื่อวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งได้เริ่มหลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่กลางสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 6 ทำให้ค่านิยมในเรื่องผัวเดียวหลายเมียเริ่มเปลี่ยนไปเพราะไม่ต้องการพระราชนิยม ส่งผลให้สังคมสยามในขณะนั้นต้องปรับเปลี่ยนระบบกฎหมายครอบครัวจากระบบผัวเดียวหลายเมียเป็นระบบผัวเดียวเมียเดียว

ถึงแม้ว่าในสังคมปัจจุบันของไทยนั้น ค่านิยมของคนส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อว่าการแต่งงานที่ได้รับการยอมรับของสังคมควรเป็นการแต่งงานที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว อย่างไรก็ตาม สมาชิกของสังคมที่ใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายและแตกต่างในค่านิยมอาจทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ จนมีค่านิยมที่เป็นของตนเอง ที่อาจไม่ตรงกับค่านิยมส่วนใหญ่ของสังคม เช่น การหย่าร้างเป็นเรื่องปกติธรรมดา การแต่งงานหลายครั้งไม่ใช่เรื่องแปลก

ทั้งนี้ ภายใต้ความเชื่อของสังคมในระบบที่ชายเป็นใหญ่ การควบคุมทางสังคมให้ความสำคัญและคำนึงถึงเพศชายมากกว่าเพศหญิง กล่าวคือเป็นมาตรฐานเชิงซ้อน (Double Standard) ในเรื่องพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ ทำให้บรรทัดฐานการควบคุมทางสังคมที่มีต่อบทบาทของชายและหญิงเป็นเรื่องที่เลือกปฏิบัติ กล่าวคือ สังคมไม่ตำหนิพฤติกรรมหนึ่งที่กระทำโดยผู้ชาย แต่ตำหนิพฤติกรรมเดียวกันถ้ากระทำโดยผู้หญิง เช่น การมีชู้ ซึ่งสังคมมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาเป็นธรรมชาติของผู้ชาย แต่เป็นการกระทำที่ผิดจารีตประเพณีสำหรับผู้หญิง ในสังคมที่มีความไม่เสมอภาคทางเพศจะนำไปสู่ความอ่อนแอของสังคม [1]

คณะผู้วิจัยมีความสนใจในการวิเคราะห์ถึงเจตคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง ซึ่งถึงแม้ว่าสังคมไทยมีความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงมากกว่าสังคมอื่นอีกหลายสังคม แต่ถ้าพิจารณาถึงลัทธิไปจะพบว่ามีความไม่เท่าเทียมกันแฝงอยู่มาก

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและการยอมรับของสังคมไทยต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการแต่งงานหลายครั้ง

2.1 สมมติฐานการวิจัย

สังคมยอมรับชายที่แต่งงานหลายครั้งมากกว่าหญิงที่แต่งงานหลายครั้ง

3. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบเจตคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง: กรณศึกษาประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ หมายถึง พฤติกรรม/ความรู้สึกทางจิตใต้สำนึกที่มีต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งในทางสังคม อาจเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น การวัดเจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ เป็นเรื่องเฉพาะตัว มีทิศทางที่แสดงออกทั้งด้านบวกและลบ [2]

2. แนวคิดเกี่ยวกับการหย่าร้าง การหย่าร้างเป็นการสิ้นสุดของสถานการณเป็นสามักรรยา โดยการจดทะเบียนหย่าเป็นหลักฐาน

3. แนวคิดเกี่ยวกับสตรีนิยม แนวคิดเกี่ยวกับสตรีนิยมมีหลากหลายแนวทางในการวิเคราะห์สาเหตุความไม่เสมอภาคระหว่างผู้ชายและผู้หญิง การศึกษาวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน (Radical Feminism) ซึ่งมองว่าการกดขี่เพศหญิงเกิดจากความเป็นเพศหญิงเพราะแต่ละเพศมีบทบาทของตนซึ่งประโยชน์และอำนาจที่มีอยู่ในบทบาทเหล่านั้นไม่เท่าเทียมกัน แนวคิดสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคนให้ความสำคัญกับความเป็นเพศหญิงในฐานะที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดการกดขี่ทางเพศในระบบอำนาจทางเพศซึ่งชายเป็นใหญ่ ซึ่งไม่มีความเป็นไปได้ที่ความเท่าเทียมทางเพศ

จะเกิดขึ้นในระบบสังคมที่เป็นอยู่ ความเป็นหญิงถูกสร้างมาจากการครอบงำของความเป็นชาย [3] และแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism) ซึ่งให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมกันของมนุษย์และปัจเจกบุคคล กล่าวคือ ผู้หญิงควรมีโอกาสในด้านต่างๆ เท่าผู้ชาย และหลุดพ้นจากการกดขี่ของผู้ชาย เป็นหลักในการวิเคราะห์

4. แนวคิดมาตรฐานเชิงซ้อน (Double Standard) เกิดจากอคติของสังคมที่มองข้ามความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และสร้างค่านิยมให้คนในสังคมปฏิบัติต่อผู้หญิงแตกต่างจากปฏิบัติต่อผู้ชายและมองว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาโดยให้เหตุผลว่าผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันโดย "ธรรมชาติ"

มุมมองทั้งหมดที่กล่าวมานี้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เพศหญิง ทั้งนี้ แนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยมได้แยกแยะให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างเพศของผู้ชายและผู้หญิงสามารถแบ่งแนวคิดเป็นสองทาง คือ ความแตกต่างตามธรรมชาติ (Sex) และ ความแตกต่างทางด้านสังคม (Gender) ซึ่งความแตกต่างทางธรรมชาตินั้นแม้วิทยาศาสตร์ด้านการแพทย์ได้รุดหน้าไปถึงการแปลงเพศแต่ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้อย่างถึงที่สุด ในขณะที่ความแตกต่างของบทบาททางเพศในสังคมเกิดจากกระบวนการหล่อหลอมในการอบรมสั่งสอนซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ด้วยการปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคม โดยต้องไม่มองว่าถ้าหญิงและชายประกอบพฤติกรรมเดียวกัน หญิงเท่านั้นที่เป็นฝ่ายผิด [4] หรือการให้สิทธิพิเศษในบางกรณีแก่เพศชาย [5]

3.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการหย่าร้าง จากการสำรวจของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย [6] ระบุว่าคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรส ร้อยละ 30-40 จะจดทะเบียนหย่าในภายหลังด้วยเหตุผลที่ว่า "ทัศนคติไม่ตรงกัน" หรือ "เข้ากันไม่ได้" โดยร้อยละ 30 ของคู่สมรสจะทนอยู่ด้วยกันต่อไปโดยไม่ยอมหย่า นั้นหมายความว่า มีคู่สมรสเพียงร้อยละ 30-40 เท่านั้นที่มีชีวิตคู่ที่มีความสุขและเกินครึ่งหนึ่งที่ประสบความล้มเหลวในชีวิตคู่

- 3.2.2 สังคมไทยมีการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ การหย่าร้างเป็นหนทางออกหนทางหนึ่งของคู่สมรสที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ แต่เมื่อหญิงและชายที่ผ่านการหย่าร้างต้องการแต่งงานใหม่ สังคมที่มีระบอบชายเป็นใหญ่มีเจตคติที่ต่างกันในการให้โอกาสกับหญิงและชาย กล่าวคือสังคมยอมรับในการที่ชายมีคู่รักใหม่ ได้รับความชื่นชมยินดีว่าเป็นบุคคลที่มีเสน่ห์ ในขณะที่จำกัดให้หญิงมีคู่รักได้เพียงคนเดียวด้วยมองว่าหญิงหมดคุณค่าในตนเอง ไม่มีพรหมจรรย์ ไม่มีความบริสุทธิ์

การที่สังคมเลือกปฏิบัติเช่นนี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคม เช่น การนอกใจคู่สมรส การมีสัมพันธ์ทางเพศก่อนการสมรส การจดทะเบียนสมรสซ้อนของฝ่ายชาย เป็นต้น มาลี พงษ์พงศา [7] สรุปว่าทำให้ฝ่ายหญิงผู้สุจริตแต่งงานสมรสกับฝ่ายชายซึ่งจดทะเบียนสมรสซ้อนต้องสูญเสียอนาคต

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคำนำหน้านาม พ.ศ. 2551 ได้ให้ความเสมอภาคทางกฎหมายแก่หญิงซึ่งจดทะเบียนแล้วในการเลือกใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" หรือ "นางสาว" ตามความสมัครใจ และถึงแม้ว่าการสมรสจะสิ้นสุดลง กฎหมายได้ให้สิทธิแก่หญิง

ในการเลือกใช้นำนามดังกล่าวต่อไปตามความสมัครใจ เป็นการสอดคล้องกับการเลือกใช้นามสกุลตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล เป็นการขจัดความยุ่งยากในอดีตในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การประกอบอาชีพ การศึกษาของบุตร และ การทำนิติกรรมต่างๆ เป็นต้น และสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ [8]

3.2.3 เจตคติที่แตกต่างกันระหว่างหญิงชายเกี่ยวกับการแต่งงานใหม่ ความเชื่อทางศาสนาพุทธที่ส่งผ่านค่านิยมต่างๆ ทำให้หญิงมีสถานภาพด้อยกว่าชาย เช่น ความเชื่อที่ว่าผู้หญิงที่ดีต้องรักษาพรหมจรรย์ ซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อสามี ขณะที่ชายมีข้อห้ามในลักษณะที่ว่าไม่ให้มีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงที่มีสามีแล้วเท่านั้น [9] ความบริสุทธิ์ของสตรีน่าจะเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ช่วยให้สตรีมีอำนาจภายในครอบครัว เนื่องจากเป็นเครื่องคุ้มกันไม่ให้สามีดูหมิ่นดูแคลนและยกย่องให้เกียรติหญิง [10]

4. วิธีดำเนินงาน

การวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบเจตคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง: กรณีศึกษาประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกำหนดรูปแบบการวิจัยแบบผสม ทำการศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) ทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิด้วยแบบสอบถาม ประกอบด้วยแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed-Ended Question) และ แบบสอบถามเจตคติ (Likert Type Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ศาสนา การศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 เจตคติที่มีต่อชายและหญิงที่แต่งงานหลายครั้งของกลุ่มตัวอย่างตาม Likert's Scale 5 ระดับ ประกอบทั้งคำถามเชิงนิมิต และ เชิงนิเสธ โดยมีเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความเห็นทางน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.00 หมายถึง มีความเห็นทางน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความเห็นทางมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความเห็นทางมากที่สุด

พร้อมทั้งทำการศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลเชิงบอกเล่า (Narrative Documentation) ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างมีโครงสร้างเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อชายและหญิงที่แต่งงานหลายครั้ง และได้รับอนุญาตจากกลุ่มตัวอย่างในการบันทึกเสียง

คณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยราชธานีตรวจสอบเนื้อหาเพื่อความสมบูรณ์และทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการของสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยมีค่าตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป

คณะผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 4 ช่วงวัย ได้แก่ วัยเรียน (15-29 ปี) วัยทำงาน (30-44 ปี) วัยกลางคน (45-59 ปี) และ วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) กลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการศึกษา เลือกศึกษาเพียง 5 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก ได้จังหวัด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มุกดาหาร อุดรธานี และอุบลราชธานี ซึ่งมีประชากรใน 4 ช่วงวัยของ พ.ศ. 2553 จำนวน 6,447,628 คน [11] คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของทาโร ยามาเน่ [12] ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดตัวอย่าง 399.97 ~ 400 คน ทำการแบ่งตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละจังหวัด (Quota Sampling) ตามตารางที่ 1 ดังนี้

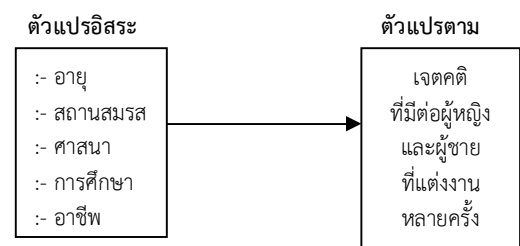
ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	จำนวนประชากร (คน)	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)
กาฬสินธุ์	982,578	61
ขอนแก่น	1,767,601	110
มุกดาหาร	339,575	21
อุดรธานี	1,544,786	96
อุบลราชธานี	1,813,088	112
รวม	6,447,628	400

คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ช่วงวัย ช่วงวัยละ 1 คน แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามซึ่งไม่มีการกำหนด อายุ ศาสนา การศึกษา สถานภาพ และ อาชีพ เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปที่มีความหลากหลายและไม่มีการกำหนดลักษณะเฉพาะ

5. ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา จำนวน 400 คน ร้อยละ 53.50 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 35.25 มีอายุระหว่าง 15-29 ปี ร้อยละ 48.25 สถานภาพโสด ร้อยละ 85.00 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 51.50 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 30.75 มีอาชีพรับจ้าง โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยตามแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า

5.1.1 เจตคติการยอมรับต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง ประกอบด้วยประเด็นความคิดเห็นต่างๆ รวม 13 รายการ ดังตารางที่ 2

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ชายและหญิงควรเลือกคู่ครองด้วยตนเอง	4.12	0.85	มาก
2. ชายและหญิงที่เป็นม่ายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเลือกคู่ครอง/แต่งงานใหม่	3.78	0.84	มาก
3. สังคมไทยมีค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่างชายและหญิงในการประพฤติและปฏิบัติตนในเรื่องเพศ	3.76	1.07	มาก
4. ถ้าบิดามารดาไม่เห็นด้วยกับการแต่งงาน คู่รักควรอยู่ร่วมกันเฉยๆ	3.47	1.02	น้อย
5. การให้การยอมรับการแต่งงานหลายครั้งของหญิง	3.11	1.04	ปานกลาง
6. ชายและหญิงควรทดลองใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงาน	3.03	1.10	ปานกลาง
7. การที่หญิงมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานไม่ใช่สิ่งที่เสียหาย	2.99	1.09	ปานกลาง
8. มีพิธีแต่งงานหรือไม่ก็ได้	2.99	1.07	ปานกลาง
9. ชายและหญิงควรเลือกคู่ครองที่มีอายุใกล้เคียงกัน	2.99	1.01	ปานกลาง
10. คู่ครองควรมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่แตกต่างกันมากนัก	2.91	1.09	ปานกลาง
11. การแต่งงานใหม่ของชายม่ายเป็นเรื่องที่เหมาะสม	2.76	0.90	ปานกลาง
12. ผู้ชายไม่จำเป็นต้องบริสุทธิ์ก่อนแต่งงาน	2.59	1.01	มาก
13. การที่ชายแต่งงานกับหญิงที่เป็นม่ายเป็นเรื่องธรรมดา	2.39	0.82	มาก
รวม	3.14	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาเจตคติของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้งพบว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.14 จัดอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.12 ในประเด็นเรื่องชายและหญิงควรเลือกคู่ครองด้วยตนเอง

5.1.2 เจตคติการไม่ยอมรับต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง ประกอบด้วยประเด็นความคิดเห็นต่างๆ รวม 14 รายการ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เจตคติการไม่ยอมรับของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ควรแต่งงานให้ถูกต้องตามแบบแผนและกฎหมายสังคม	3.78	0.94	มาก
2. หญิงและชายควรมีการคบหาและศึกษาดูใจระหว่างกันมาเป็นระยะเวลาพอสมควรก่อนการตัดสินใจแต่งงาน	3.77	0.97	มาก
3. หญิงที่ผ่านการหย่าร้างมาแล้วเป็นคนที่ชีวิตล้มเหลว	3.73	1.04	มาก
4. บิดามารดาของทั้งสองฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแต่งงาน	3.59	0.91	มาก
5. ควรเลือกคู่ครองที่เป็นโสดมากกว่าเลือกคู่ครองที่เคยผ่านการแต่งงานมาแล้ว	3.57	1.09	มาก
6. ชายและหญิงควรแต่งงานกับผู้ที่เหมาะสมทางสังคมกับตนเท่านั้น	3.19	1.07	ปานกลาง
7. ความคิดเห็นของญาติและเพื่อนมีส่วนช่วยในการตัดสินใจเลือกคู่ครอง	3.13	0.90	ปานกลาง
8. การไม่มีคู่ครอง ถือว่าไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิต	3.11	1.19	ปานกลาง
9. ไม่เห็นด้วยกับการเลือกคู่ครองที่เป็นม่าย	3.11	1.02	ปานกลาง
10. ควรแต่งงานกับผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน	3.02	1.20	ปานกลาง
11. ไม่เห็นด้วยกับการที่ผู้ชายสามารถแต่งงานได้หลายครั้ง	3.01	1.13	ปานกลาง
12. ไม่ควรอยู่กินกันโดยไม่มีพิธีแต่งงาน	2.99	1.03	ปานกลาง
13. ไม่เห็นด้วยกับการแต่งงานใหม่ของหญิงและชายที่ผ่านการแต่งงานมาแล้ว	2.82	1.06	ปานกลาง
14. ทั้งหญิงและชายควรคำนึงถึงความบริสุทธิ์ของคู่ครอง	2.77	1.08	ปานกลาง
รวม	3.27	0.30	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาเจตคติของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ยอมรับต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้งพบว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.27 จัดอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.78 ในประเด็นเรื่องชายและหญิงควรแต่งงานให้ถูกต้องตามแบบแผนและกฎหมายของสังคม

ผลการศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยเจตคติการไม่ยอมรับต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้งสูงกว่าเจตคติการยอมรับต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้งโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 และ 3.14 ตามลำดับ และเจตคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้งโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21

5.1.3 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ได้วางไว้ คือ สังคมยอมรับชายที่แต่งงานหลายครั้ง มากกว่าหญิงที่แต่งงานหลายครั้ง จำแนกตาม เพศ อายุ สถานสมรส ศาสนา การศึกษา และ อาชีพ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4 เพศกับเจตคติที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง

เจตคติ	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ยอมรับ	ชาย	186	3.06	0.35	4.05	.001*
	หญิง	214	3.21	0.35		
ไม่ยอมรับ	ชาย	186	3.25	0.27	1.15	.251
	หญิง	214	3.28	0.32		
รวม	ชาย	186	3.17	0.24	3.21	.001*
	หญิง	214	3.25	0.26		

ตารางที่ 4 พบว่า จากการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t ค่าเฉลี่ยเจตคติการยอมรับ และ โดยรวมจำแนกตามเพศ มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่ค่าเฉลี่ยเจตคติการไม่ยอมรับ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว: อายุกับเจตคติที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง

เจตคติ	แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df.	M.S.	F	p
ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	.37	3	.12	1.09	.40
	ภายในกลุ่ม	45.04	396	.11		
	รวม	45.41	399			
ไม่ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	5.09	3	1.70	24.29	.00*
	ภายในกลุ่ม	26.97	396	0.07		
	รวม	32.06	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.49	3	0.50	10.00	.00*
	ภายในกลุ่ม	21.59	396	0.05		
	รวม	23.08	399			

ตารางที่ 5 พบว่า จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยเจตคติการไม่ยอมรับฯ และ โดยรวมจำแนกตามอายุ (4 ช่วงวัย) มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่ค่าเฉลี่ยเจตคติการยอมรับฯ ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว: สถานภาพสมรสกับเจตคติที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง

เจตคติ	แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df.	M.S.	F	p
ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	1.14	2	.57	5.18	.01*
	ภายในกลุ่ม	44.27	397	.11		
	รวม	45.42	399			
ไม่ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	1.76	2	0.88	11.00	.00*
	ภายในกลุ่ม	30.30	397	0.08		
	รวม	32.06	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.78	2	0.39	6.50	.00*
	ภายในกลุ่ม	22.30	397	0.06		
	รวม	23.08	399			

ตารางที่ 6 พบว่า จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยเจตคติการยอมรับฯ การไม่ยอมรับฯ และ โดยรวมจำแนกตามสถานสมรส (3 สถานะ: โสด คู่ และ หม้าย) มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว: ศาสนากับเจตคติที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง

เจตคติ	แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df.	M.S.	F	p
ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	0.27	2	.14	1.27	.33
	ภายในกลุ่ม	45.15	397	.11		
	รวม	45.42	399			
ไม่ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	1.79	2	0.90	11.25	.00*
	ภายในกลุ่ม	30.27	397	0.08		
	รวม	32.06	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.48	2	0.24	4.00	.00*
	ภายในกลุ่ม	22.60	397	0.06		
	รวม	23.08	399			

ตารางที่ 7 พบว่า จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยเจตคติการไม่ยอมรับฯ และ โดยรวมจำแนกตามศาสนา (3 สถานะ: พุทธ คริสต์ และ อิสลาม) มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่ค่าเฉลี่ยเจตคติการยอมรับฯ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 8 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว: การศึกษากับเจตคติที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง

เจตคติ	แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df.	M.S.	F	p
ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	0.56	5	.11	1.00	.50
	ภายในกลุ่ม	44.86	394	.11		
	รวม	45.42	399			
	ระหว่างกลุ่ม	1.60	5	0.32	4.57	.00*
ไม่ยอมรับ	ภายในกลุ่ม	30.46	394	0.07		
	รวม	32.06	399			
	ระหว่างกลุ่ม	0.69	5	0.14	2.33	.05
	ภายในกลุ่ม	22.39	394	0.06		
	รวม	23.08	399			

ตารางที่ 8 พบว่า จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยเจตคติการไม่ยอมรับฯ จำแนกตามการศึกษา (6 ระดับ: ไม่ได้รับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปวช./ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี) มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่ค่าเฉลี่ยเจตคติการยอมรับฯ และ โดยรวม ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 9 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว: อาชีพกับเจตคติที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง

เจตคติ	แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df.	M.S.	F	p
ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	0.73	7	.10	0.91	.55
	ภายในกลุ่ม	44.69	392	.11		
	รวม	45.42	399			
	ระหว่างกลุ่ม	3.10	7	0.44	6.28	.00*
ไม่ยอมรับ	ภายในกลุ่ม	28.96	392	0.07		

เจตคติ	แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df.	M.S.	F	p
ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	0.99	7	0.14	2.33	.03*
	ภายในกลุ่ม	22.09	392	0.06		
	รวม	23.08	399			
	ระหว่างกลุ่ม	0.99	7	0.14	2.33	.03*

ตารางที่ 9 พบว่า จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยเจตคติการไม่ยอมรับฯ และ โดยรวมจำแนกตามอาชีพ (8 ประเภท: นักเรียน/นักศึกษา พ่อบ้าน/แม่บ้าน ค้าขาย รับจ้าง รับราชการ เกษียณ ธุรกิจส่วนตัว อื่น ๆ) มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่ค่าเฉลี่ยเจตคติการยอมรับฯ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

5.2 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 ราย ซึ่งมีข้อมูลส่วนบุคคลดังนี้

ตารางที่ 10 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลคนที่	เพศ	อายุ (ปี)	สถานภาพ	ศาสนา	การศึกษา	อาชีพ
1 (A)	หญิง	25	โสด	พุทธ	ป.ตรี	ว่างงาน
2 (B)	ชาย	32	โสด	พุทธ	ป.โท	รับราชการ
3 (C)	หญิง	47	หย่า	พุทธ	ปวช.	รับจ้าง
4 (D)	ชาย	63	คู่	พุทธ	ป.ตรี	เกษียณ

ผลการสัมภาษณ์พบว่า
5.2.1 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75 เห็นว่า **บทบาทความเป็นชายและความเป็นหญิงนั้นมีความแตกต่างกันโดยเพศ B** กล่าวว่า "บทบาทความเป็นหญิงชาย...แตกต่างกัน....หลายเรื่องหลายบทบาทที่ไม่สามารถทดแทนกันได้..."

5.2.2 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความเห็นสอดคล้องกันว่า **ชายและหญิงสังคมในปัจจุบันประพฤติตนในทางเพศในลักษณะที่กล้าแสดงออกมากขึ้น** ด้วยค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งบางครั้งเป็นการประพฤติไปในทางเสื่อมเสีย C กล่าวว่า "...การแสดงออกทางเพศสังคมยอมรับได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับกฎ กติกา และความเหมาะสมของสังคมนั้นๆ...ซึ่งในบางครั้งสังคมอาจจะตำหนิ แต่เมื่อผ่านไประยะหนึ่งแล้วอาจกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา"

5.2.3 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความเห็นสอดคล้องกันว่า **เมื่อคู่สมรสไม่สามารถประคับประคองชีวิตคู่ต่อไปได้ การหย่าร้างไม่ใช่เรื่องเสียหาย การไม่มีคู่ไม่ใช่สิ่งที่น่าอับอายอีกต่อไป** C กล่าวว่า "การหย่าร้างไม่ใช่เป็นเรื่องทั้งหมดของชีวิต แม้จะหย่าร้าง แต่ชีวิต"

ของผู้หญิงก็ไม่ได้ไร้คุณค่า แต่อาจจะเป็นสิ่งที่ดี ที่ทำให้ผู้หญิงได้หลุดพ้นจากการทนใช้ชีวิตคู่”

5.2.4 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75 เห็นว่า การเลือกคู่ครองที่ผ่านการหย่าร้างมานั้นอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตคู่ในบางกรณี เช่น คนในสังคมที่คู่สมรสเป็นสมาชิกอาจมีเจตคติที่ไม่ดีเป็นต้น แต่ในส่วนที่ไม่กระทบเชิงลบ เช่น การนำความผิดพลาดในอดีตมาเป็นประสบการณ์ชีวิต หรือการมีลูกติดอาจนำมาเติมเต็มชีวิตคู่ที่ขาดตก เป็นต้น A กล่าวว่า “ไม่มีผลกระทบเชิงลบ คนเราย่อมมีโอกาสผิดพลาดในอดีตในการเลือกคู่ครอง โดยที่อาจจะรู้จักกันน้อยเกินไป”

5.2.5 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความเห็นสอดคล้องในการยอมรับการแต่งงานหลายครั้งของผู้หญิงและชาย แต่จะยอมรับในชายมากกว่าหญิง เพราะมองว่าทุกคนในสังคมคงไม่ต้องการที่จะแต่งงานหลายครั้งเพราะต่างต้องการชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์ แต่เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นและไม่สามารถประคับประคองต่อไปได้ ครอบครัวย่อมไม่มีความสุขส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของทั้งหญิงและชายทางออกที่ดีที่สุดคือการหย่า และหาชีวิตคู่ใหม่ถ้าต้องการ D กล่าวว่า “ผู้ชายทุกคนต้องการใช้ชีวิตคู่กับหญิงที่ตนรัก ดังนั้น ถ้าเรามีความเข้าใจกันเท่านั้นเป็นพอ มาเริ่มต้นชีวิตกันใหม่”

6. การอภิปรายผล

ผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการวิจัยเรื่องเปรียบเทียบเจตคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง: กรณีศึกษาประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism) ที่เชื่อในความเหมือนกันระหว่างเพศ คือ ผู้หญิงและผู้ชายโดยพื้นฐานมีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน

สังคมเห็นว่าผู้หญิงและผู้ชายควรเลือกคู่ครองด้วยตนเองโดยไม่ยึดติดกับความคิดเห็นของผู้อุปการเหมือนในอดีต และยอมรับการแต่งงานหลายครั้งของผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism) ที่เห็นว่ามนุษย์มีความสามารถในการมีเหตุผลและเชื่อในความมีเหตุผลของปัจเจกบุคคล จึงมีเสรีภาพในความคิดและความรู้สึกของตนเองได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ผลการวิจัยยังพบว่า สังคมยอมรับว่าผู้ชายไม่จำเป็นต้องบริสุทธิ์ก่อนการแต่งงานซึ่งแตกต่างจากสิ่งที่สังคมคาดหวังจากผู้หญิงเกิดมาตรฐานเชิงซ้อน (Double Standard) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนี วาสิกะสิน และ สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ [13] ซึ่งพบว่าสังคมไทยยังมีค่านิยมที่ไม่เสมอภาคด้านความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง

ในกลุ่มวัยรุ่น (อายุ 15-29 ปี) มีค่าเฉลี่ยในการยอมรับการแต่งงานหลายครั้งต่ำที่สุด เพราะกลุ่มนี้ยังมีความคาดหวังเกี่ยวกับการแต่งงานของตนด้วยการเลือกคนที่เป้นโสด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ พิณญาพงษ์ [14] ที่พบว่านักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดอุดรธานีมีแนวโน้มที่มีความเชื่อเช่นนั้น

ผู้ที่สถานภาพโสดมีค่าเฉลี่ยในการยอมรับการแต่งงานหลายครั้งต่ำที่สุด เนื่องจากผู้ที่สถานภาพโสดมีช่องทางเลือกคู่ครอง

ได้มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจุฑานาฏ ผดุงเจริญ [15] ซึ่งพบว่าหญิงและชายที่มีสถานภาพโสดเห็นความสำคัญในการมีคู่ครองที่มีสถานภาพเดียวกัน

ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมีค่าเฉลี่ยในการยอมรับการแต่งงานหลายครั้งต่ำที่สุด โดยนำศีลข้อที่สามในศีล 5 ที่ว่าห้ามประพฤติดมในกาม มาประยุกต์เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอลณา กาศวิบูลย์ [16] คำนิยามส่วนหนึ่งของ “ผู้หญิงไม่ดี” คือการที่ผู้หญิงกลุ่มนั้นผ่านการแต่งงานมาหลายครั้ง ซึ่งบ่งถึงความบกพร่องในผู้หญิงกลุ่มดังกล่าว

ทางด้านอาชีพ ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างมีค่าเฉลี่ยในการยอมรับการแต่งงานหลายครั้งต่ำที่สุด ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยระบบทุนนิยมซึ่งมีการกีดกันชนชั้นในสังคมนั้น ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในระบบเศรษฐกิจมีจำนวนสมาชิกมากจึงทำให้มีตัวเลือกที่มากกว่า

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุป การวิจัยเรื่องเปรียบเทียบเจตคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายที่แต่งงานหลายครั้ง: กรณีศึกษาประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณแสดงถึงเจตคติของสังคมว่าผู้หญิงและผู้ชายมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคมถึงจะมีบทบาทการแสดงออกที่ต่างกันแต่ยังอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย แม้เพศชายยังคิดว่าตนมีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิงแต่ไม่ใช่ในทุกเรื่องเสมอไปเพราะพื้นฐานของความเป็นจริงในสังคมปัจจุบันต่างจากในอดีต ส่วนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพก็มีความสอดคล้องไปในทางเดียวกัน เพราะการเปลี่ยนแปลงไปของค่านิยมของสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปตามแต่ละยุคสมัย

7.2 ข้อเสนอแนะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเสนอแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในหญิงและชายอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากครอบครัว ระดับสังคม และ ระดับประเทศ กระทรวงศึกษาธิการควรมีการพิจารณาเพิ่มประเด็น Gender ในหลักสูตรระดับต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความเสมอภาคของหญิงและชาย เพื่อลดการเอาเปรียบและการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ

8. การอ้างอิง

- [1] วันทนี วาสิกะสิน, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาค่านิยมเชิงซ้อนที่มีผลต่อปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างบทบาทหญิงและชายในสังคมไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, 2545.
- [2] อรุณี เอกะกุล, การวัดเจตคติ, สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี, 2542.
- [3] วาสุณี ภูริสินสิทธิ์, สตรีนิยม ขบวนการ และแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20, โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, กรุงเทพฯ, 2545.
- [4] วันทนี วาสิกะสิน, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาค่านิยมเชิงซ้อนที่มีผลต่อปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่าง

- บทบาทหญิงและชายในสังคมไทย,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, 2545.
- [5] วิระดา สมสวัสดิ์, นิติศาสตร์แนวสตรีนิยม,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่, 2549.
- [6] กรมการปกครอง, จำนวนประชากรไทย,
กระทรวงมหาดไทย, กรุงเทพฯ, 2551.
- [7] มาลี พงษ์พงศาวิลี, สิทธิความเป็นคนของผู้หญิง :
พันธกรณีระหว่างประเทศ กฎหมาย และข้อถกเถียง,
บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, กรุงเทพฯ, 2550.
- [8] มาลี พงษ์พงศาวิลี, สิทธิความเป็นคนของผู้หญิง :
พันธกรณีระหว่างประเทศ กฎหมาย และข้อถกเถียง,
บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, กรุงเทพฯ, 2550.
- [9] ปราณี วงษ์เทศ, เพศสภาวะในสุวรรณภูมิ, มติชน,
กรุงเทพฯ, 2549.
- [10] วันทนี วาสิกะสิน, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษา
ค่านิยมเชิงซ้อนที่มีผลต่อปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่าง
บทบาทหญิงและชายในสังคมไทย,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, 2545.
- [11] กรมการปกครอง, จำนวนประชากรไทย,
กระทรวงมหาดไทย, กรุงเทพฯ, 2554.
- [12] อีรุฒิ เอกะกุล, ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และ
สังคมศาสตร์, สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี,
2543.
- [13] วันทนี วาสิกะสิน และ สุนีย์ เหมะประสิทธิ์, สังคมไทย
คาดหวังอย่างไรกับผู้หญิง, สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, 2545.
- [14] จักรกฤษณ์ พิณญาพงษ์, "การรับรู้บทบาทหญิงชายและ
การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ของนักศึกษา
ชายและหญิง", รายงานการวิจัยโครงการพัฒนางานวิจัย
ด้านเพศภาวะ มิติทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์,
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล,
กรุงเทพฯ, 2544.
- [15] จุฑานาฏ ผดุงเจริญ, อิทธิพลของรูปแบบการสื่อสาร
ภายในครอบครัวที่มีต่อทัศนคติในการเลือกคู่ครองและการ
สมรส: ศึกษาเฉพาะนักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัย
ในเขตกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, 2548.
- [16] ลลนา กาสวิบูลย์, การเมืองของการให้ความหมาย: นัยของ
"ผู้หญิงไม่ดี", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, 2544.